

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคสอง มาตรา ๒๗ (๕) มาตรา ๓๔ วรรคสอง มาตรา ๓๕ วรรคสาม มาตรา ๓๙ (๗) มาตรา ๔๘ วรรคสอง และมาตรา ๔๙ (๙) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๘

(๒) ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“เรื่องร้องเรียน” หมายความว่า เรื่องที่มีผู้แจ้งหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น และให้หมายความรวมถึงเรื่องที่มีการขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการ

“คำร้อง”^๒ หมายความว่า เรื่องร้องเรียนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับไว้เพื่อดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และให้หมายความรวมถึงเรื่องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

“ผู้ร้อง” หมายความว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือพบเห็นว่ามีกรกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งแจ้งหรือร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้หมายความรวมถึงผู้ทำการแทนที่ได้รับมอบหมาย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนซึ่งถูกกล่าวอ้างว่ากระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

“เจ้าหน้าที่สำนักงาน” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับและตรวจเรื่องร้องเรียน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งปฏิบัติการตามระเบียบนี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง และจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ

“ผู้ทรงคุณวุฒิ” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการนั้น

มาตราที่อ้างถึงในระเบียบนี้ ให้หมายถึงมาตราของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๕ ให้ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรักษาการตามระเบียบนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

^๒ ข้อ ๔ นิยามคำว่า “คำร้อง” แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ การดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนและคำร้องของเจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องตามระเบียบนี้ ให้มีการปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาชั้นต้น ก่อนเสนอเรื่องหรือความเห็นต่อคณะกรรมการหรือกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ พิจารณา

ข้อ ๗ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ คณะกรรมการอาจยื่นหรือขยายได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์แห่งการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยไม่ล่าช้าเป็นสำคัญ

การขอขยายระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ขอแสดงเหตุผลและความจำเป็นหรือข้อขัดข้องเพื่อขอขยายระยะเวลาในแต่ละเรื่องต่อคณะกรรมการประกอบการพิจารณา และให้บันทึกเหตุผลดังกล่าวไว้ในสำนวนด้วย

ข้อ ๘ การตรวจดูหรือขอข้อมูล ข้อเท็จจริง บรรดาเอกสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาในการปฏิบัติตามระเบียบนี้ ให้สำนักงานพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ และระเบียบว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๙ ในการดำเนินการตามระเบียบนี้ ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องผู้ใดทราบเองหรือถูกคัดค้านว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องร้องเรียนหรือคำร้องใด ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนหรือคำร้องนั้นตามระเบียบนี้

การพิจารณาตามวรรคสอง ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ ๑๐ การแต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบนี้ และการกำหนดคุณสมบัติและวิธีปฏิบัติงานตลอดจนค่าตอบแทนของบุคคลดังกล่าว ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการนั้น

หมวด ๒^๓การยื่นและการตรวจเรื่องร้องเรียน
และการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่ ๑

การยื่นเรื่องร้องเรียน

ข้อ ๑๑ ผู้ร้องมีสิทธิยื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้
ในหมวดนี้

กรณีที่ต้องคัดสรรตามรัฐธรรมนูญหรือหน่วยงานอื่นของรัฐส่งเรื่องให้คณะกรรมการดำเนินการ
ไม่ถือว่าเป็นผู้ร้องตามระเบียบนี้ ทั้งนี้ ให้สำนักงานสอบถามความประสงค์ของผู้ได้รับความเสียหาย
โดยให้ถือว่าผู้ได้รับความเสียหายที่ประสงค์ให้คณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้ร้อง และให้สำนักงาน
ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้ต่อไป^๔

ข้อ ๑๒ เรื่องร้องเรียนที่ทำเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องระบุ

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องในกรณีที่เป็นกรรณการร้องเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของผู้ร้องเป็นการเฉพาะตัว

(๒) ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเป็นเหตุแห่งการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็น
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

เรื่องร้องเรียนตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ กรณีเรื่องร้องเรียน
เป็นภาษาอื่นให้ผู้ร้องจัดแปลเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษด้วย เว้นแต่คณะกรรมการจะมีมติเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่เรื่องร้องเรียนมีรายละเอียดไม่ครบถ้วนตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน
ดำเนินการตามข้อ ๑๕ วรรคสอง ต่อไป

ข้อ ๑๓ การยื่นเรื่องร้องเรียนตามข้อ ๑๒ ให้กระทำได้ ดังนี้

(๑) ยื่นต่อสำนักงานหรือสถานที่ที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) ยื่นต่อกรรมการคนใดคนหนึ่ง

(๓) ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

(๔) ส่งด้วยวิธีการหรือรูปแบบอื่น เช่น ระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่ออื่น ๆ

^๓ ข้อ หมวด ๒ การยื่นและการตรวจเรื่องร้องเรียนและการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แก้ไขเพิ่มเติม
โดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

^๔ ข้อ ๑๑ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ
ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

ข้อ ๑๔ นอกจากการยื่นเรื่องร้องเรียนตามข้อ ๑๒ และข้อ ๑๓ ผู้ร้องอาจแจ้งหรือร้องเรียนด้วยวาจา หรือทางโทรศัพท์ หรือโดยวิธีอื่นใดก็ได้

ในการรับเรื่องร้องเรียนตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานบันทึกการร้องเรียนตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ส่วนที่ ๒^๕

การตรวจเรื่องร้องเรียน และการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ข้อ ๑๕ เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนให้สำนักงานมอบหมายเจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนดำเนินการตรวจเรื่องร้องเรียนให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่อไป

ในการตรวจเรื่องร้องเรียนตามวรรคหนึ่ง เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนอาจแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อกันกรองว่า เรื่องร้องเรียนมีมูลและอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการหรือไม่ ในกรณีที่เรื่องร้องเรียนใดไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน หรือมีข้อบกพร่องในสาระสำคัญ ให้แจ้งผู้ร้องดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง หรือเพิ่มเติมรายละเอียดให้ชัดเจน หรือจะเชิญผู้ร้องมาพบเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง หรือขอเอกสารหรือพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ได้ รวมถึงดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจเห็นเสนอต่อคณะกรรมการได้

ในกรณีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอาจกระทำได้ด้วยวิธีการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดในด้านสิทธิมนุษยชน หรือการประสานกับบุคคลอื่นใดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ผู้ร้อง ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนดำเนินการได้โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนเหมาะสมแก่กรณี รวมทั้งต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อมิให้เกิดผลกระทบที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง หรือผู้เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑๖ เมื่อได้ตรวจเรื่องร้องเรียนตามข้อ ๑๕ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนจัดทำบันทึกสรุปเรื่องร้องเรียนและข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน พร้อมความเห็นว่าจะรับไว้เป็นคำร้องเพื่อดำเนินการในเรื่องใด หรือควรไม่รับไว้เป็นคำร้องด้วยเหตุผลใด แล้วเสนอคณะกรรมการภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมาย^๖

^๕ ข้อ ส่วนที่ ๒ การตรวจเรื่องร้องเรียนและการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

^๖ ข้อ ๑๖ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

ในกรณีที่การตรวจเรื่องร้องเรียนจำเป็นต้องมีการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๕ วรรคสอง ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนดำเนินการและจัดทำบันทึกสรุปเรื่องร้องเรียนตามวรรคหนึ่ง แล้วเสนอคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาไปตามข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่

เรื่องร้องเรียนที่จะเสนอให้คณะกรรมการรับไว้เป็นคำร้อง ต้องปรากฏข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานพอสมควรที่ทำให้เห็นว่ามีมูลอันสมควรได้รับการตรวจสอบด้วย

ก่อนการพิจารณานับที่สรุปเรื่องร้องเรียน คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีกระบวนการกลั่นกรองเรื่องร้องเรียนด้วยก็ได้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

บันทึกสรุปเรื่องร้องเรียนตามข้อนี้ ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้^๗

- (๑) ชื่อของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง
- (๒) สรุปข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนและความประสงค์ของผู้ร้อง
- (๓) ความเห็นของเจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน พร้อมด้วยเหตุผลที่มีความเห็นดังกล่าว

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่เรื่องร้องเรียนใดมีลักษณะตามมาตรา ๓๙ ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนทำความเห็นเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาไม่รับไว้เป็นคำร้อง

นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนอาจทำความเห็นเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาไม่รับเรื่องร้องเรียนใดไว้เป็นคำร้องได้ หากเรื่องร้องเรียนนั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องที่ข้อเท็จจริงไม่เพียงพอต่อการพิจารณาและไม่สามารถติดต่อผู้ร้องได้ทั้งการพิจารณาต่อไปจะไม่ใช่ประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม
- (๒) เรื่องที่ผู้ร้องประสงค์ขอลอนเรื่องร้องเรียน ทั้งนี้ การลอนเรื่องร้องเรียนต้องมีหนังสือลงลายมือชื่อผู้ร้องประกอบการพิจารณาด้วย
- (๓) เรื่องที่คณะกรรมการเคยพิจารณาแล้ว และไม่ปรากฏหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป
- (๔) เรื่องที่ผู้ได้รับความเสียหายไม่ประสงค์ให้คณะกรรมการตรวจสอบ
- (๕) เรื่องอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ในระหว่างการตรวจสอบตามหมวด ๓ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเห็นว่าคำร้องใดมีลักษณะตามมาตราสอง อาจทำความเห็นเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณายุติเรื่องได้ โดยให้ดำเนินการตามข้อ ๓๓ วรรคสี่ ต่อไป

^๗ ข้อ ๑๖ วรรคห้า แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

ข้อ ๑๘^๘ เรื่องร้องเรียนใดที่คณะกรรมการเห็นว่าควรรับไว้เป็นคำร้องเพื่อดำเนินการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดในด้านสิทธิมนุษยชน ให้สำนักงานส่งเรื่องดังกล่าวให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจภายในระยะเวลาที่กำหนด

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้สำนักงานขอทราบผลการดำเนินการ แล้วเสนอคณะกรรมการพิจารณา ดังนี้

(๑) กรณีหน่วยงานหรือองค์กรที่รับเรื่องได้แก้ไขปัญหามาตามสมควรแก่กรณีแล้ว ให้เสนอคณะกรรมการยุติเรื่อง

(๒) กรณีหน่วยงานหรือองค์กรที่รับเรื่องไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จ หรือไม่แจ้งผลการดำเนินการในเวลาอันสมควร ให้เสนอคณะกรรมการพิจารณาตามที่เห็นสมควรต่อไป

ให้สำนักงานจัดทำรายงานผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเสนอคณะกรรมการเพื่อทราบด้วย

ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังถ้อยคำของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่กำหนดไว้ในหมวด ๓ การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน มาใช้บังคับกับการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยอนุโลม^๙

ข้อ ๑๘/๑^{๑๐} เรื่องร้องเรียนใดที่ขอให้คณะกรรมการดำเนินการอื่นนอกจากการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หากเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการรับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจนั้นต่อไป

ข้อ ๑๙ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าเรื่องร้องเรียนใดอยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่นตามมาตรา ๖ ให้สำนักงานดำเนินการตามมติคณะกรรมการต่อไป

ข้อ ๒๐^{๑๑} เมื่อคณะกรรมการพิจารณามีมติตามข้อ ๑๖ ข้อ ๑๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ข้อ ๑๘ ข้อ ๑๘/๑ หรือข้อ ๑๙ แล้ว ให้สำนักงานแจ้งให้ผู้ร้องทราบเป็นหนังสือภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้มีมติดังกล่าว

^๘ ข้อ ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

^๙ ข้อ ๑๘ วรรคสี่ เพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๑๐} ข้อ ๑๘/๑ เพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

^{๑๑} ข้อ ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

หมวด ๓

การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ข้อ ๒๑ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาตามข้อ ๑๖ แล้วเห็นว่าเรื่องร้องเรียนมีมูล หรือในกรณีที่มีความปรากฏต่อคณะกรรมการว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นไม่ว่าจะมีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม และคณะกรรมการมีมติให้รับไว้เป็นคำร้องเพื่อดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้มอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะกรรมการพิจารณาต่อไป^{๑๒}

ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องร่วมดำเนินการด้วยก็ได้

ข้อ ๒๒^{๑๓} ในกรณีคำร้องที่รับไว้ตรวจสอบตามข้อ ๒๑ จำนวนมากกว่าหนึ่งคำร้องขึ้นไป มีข้อกล่าวอ้าง หรือประเด็นร้องเรียนอย่างเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกันหรือมีคู่กรณีเดียวกันหรือร่วมกัน ถ้าคณะกรรมการหรือกรรมการที่ได้รับมอบหมายเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา จะให้พิจารณารวมกันไปก็ได้

ข้อ ๒๓ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องได้รับมอบหมายแล้ว ให้ดำเนินการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๕ ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมาย เว้นแต่กรณีเป็นคำร้องที่ซับซ้อน ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด^{๑๔}

ในการตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง หากเป็นการขอให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องสรุปรายละเอียดข้อเท็จจริงตามคำร้องให้เพียงพอแก่การชี้แจงได้โดยถูกต้องครบถ้วนด้วย เว้นแต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายหรือเป็นปัญหาข้อเท็จจริงแต่ไม่มีความจำเป็นที่ต้องตรวจสอบอีก พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐาน แล้วแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าวทราบด้วย

ในกรณีที่ไม้อาจชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐานได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามวรรคสอง บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการได้ครั้งละไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนด แต่ให้ขอขยายได้ไม่เกินสองครั้ง

^{๑๒} ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

^{๑๓} ข้อ ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๑๔} ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๕

ข้อ ๒๔ ในกรณีที่ต้องให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องแจ้งบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่กรณีจำเป็นเร่งด่วน อาจแจ้งกำหนดวันนัดตรวจสอบล่วงหน้า ตามที่คณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี เห็นสมควร

ในวันนัดตรวจสอบ บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีสิทธิชี้แจงเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีเป็นการชี้แจงเป็นหนังสือ คณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี อาจสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้

หากไม่อาจมาปรากฏตัวต่อหน้าคณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามวรรคหนึ่งได้ บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมอบอำนาจเป็นหนังสือให้มีผู้แทนมาดำเนินการได้ ทั้งนี้ การดำเนินการของผู้แทนดังกล่าวให้ถือเป็นการดำเนินการของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น

บันทึกการให้ถ้อยคำตามข้อนี้ ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๒๕ ในกรณีที่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าคณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงในฐานะพยาน ต้องแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวทราบว่า กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและการให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จอาจเป็นความผิดตามกฎหมาย

ถ้าบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องฝ่ายใดจำเป็นต้องใช้ล่ามหรือสื่ออื่น เพื่อให้สามารถเข้าใจ หรือให้ถ้อยคำได้ ให้บุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าวแจ้งถึงเหตุนี้ให้สำนักงานทราบล่วงหน้าก่อนถึงวันนัด เพื่อจัดหาล่ามหรือสื่ออื่นให้

ข้อ ๒๖ คู่กรณีและพยานมีสิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาในกระบวนการตรวจสอบได้ ทั้งนี้ การใดที่ทนายความหรือที่ปรึกษาได้ทำลงต่อหน้าคู่กรณีหรือพยาน ให้ถือว่าเป็น การกระทำของคู่กรณีหรือพยาน แล้วแต่กรณี เว้นแต่คู่กรณีหรือพยานจะได้คัดค้านเสียแต่ในขณะนั้น^{๑๕}

ในระหว่างการตรวจสอบ หากคณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เห็นว่าทนายความ หรือที่ปรึกษาของคู่กรณีหรือพยานมีพฤติกรรมหรือความประพฤติไม่เหมาะสม คณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ นั้น อาจไม่อนุญาตให้ทนายความหรือที่ปรึกษาเข้าร่วมในกระบวนการตรวจสอบ ครั้งนั้นได้ โดยให้มีการตรวจสอบในวันนั้นต่อไป และให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนด้วย ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิ คู่กรณีหรือพยานที่จะนำทนายความหรือที่ปรึกษาเข้าร่วมการตรวจสอบครั้งต่อไป

^{๑๕} ข้อ ๒๖ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๕

ในการให้ถ้อยคำของคู่กรณีหรือพยานฝ่ายหนึ่ง คู่กรณีหรือพยานอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งทนายความ หรือที่ปรึกษาของฝ่ายดังกล่าวจะเข้ารับฟังไม่ได้ เว้นแต่คณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ จะกำหนดเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๒๗ ในการรับฟังถ้อยคำของคู่กรณีหรือพยานซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน คณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ อาจจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการรับฟังถ้อยคำด้วย ตามสมควรแก่กรณี

ข้อ ๒๗/๑^{๑๖} ในการรับฟังถ้อยคำของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจดำเนินการผ่านทาง โทรศัพท์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ โดยให้บันทึกการรับฟังถ้อยคำไว้เป็นหลักฐานโดยอย่างน้อยต้องมี รายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (๑) วัน เดือน ปี ที่มีการรับฟังถ้อยคำ
- (๒) ชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ให้ถ้อยคำ
- (๓) สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการรับฟังถ้อยคำ
- (๔) ชื่อและตำแหน่งของผู้รับฟังถ้อยคำ

ก่อนเริ่มรับฟังถ้อยคำตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งต่อผู้ให้ถ้อยคำทราบด้วยว่าเป็นการให้ถ้อยคำ ในกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งจะมีการบันทึกเสียงหรือภาพและเสียง แล้วแต่กรณี และจัดทำบันทึกการรับฟังไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ การบันทึกเสียงหรือภาพและเสียงของผู้ให้ถ้อยคำ ให้ขอ ความยินยอมจากผู้ให้ถ้อยคำก่อน

วิธีการรับฟังถ้อยคำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นำระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการประชุมผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บันทึกการรับฟังถ้อยคำตามข้อนี้ ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๒๘ ในการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง หากมีกรณีที่จะต้องขอหมายของศาล เพื่อเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ซึ่งมิได้อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าของ หรือผู้ครอบครองไม่ยินยอม ให้กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ วรรคสาม เสนอ คณะกรรมการเพื่อพิจารณาและมอบอำนาจให้กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น เป็นผู้ยื่นคำร้อง หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ เกี่ยวกับการขอออกหมายค้นต่อศาล ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การมอบอำนาจตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้ลงนามในหนังสือมอบอำนาจก็ได้

^{๑๖} ข้อ ๒๗/๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๕

ข้อ ๒๙ ในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ตามข้อ ๒๘ ให้ดำเนินการต่อหน้าผู้ครอบครอง หรือดูแลสถานที่ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง ในกรณีที่ทำบุคคลดังกล่าวไม่ได้ ก็ให้ดำเนินการต่อหน้าบุคคลอื่น อย่างน้อยสองคน ซึ่งได้ข้อร้องให้มาเป็นพยาน ในการนี้ ให้ผู้ครอบครอง หรือดูแลสถานที่ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปโดยสะดวก

ข้อ ๓๐ ในกรณีที่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งพยานหลักฐาน ภายในกำหนดระยะเวลาตามข้อ ๒๓ วรรคสาม หรือกรณีที่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มาให้ถ้อยคำ ต่อคณะกรรมการ กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ ๒๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง รายงานต่อคณะกรรมการพร้อมความเห็น ว่า ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน หรือถ้อยคำของบุคคลหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มีความจำเป็นต้องใช้ประกอบการพิจารณาหรือไม่เพียงใด ทั้งนี้ เพื่อประกอบการ พิจารณาออกคำสั่งให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้นดำเนินการตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง (๑)

คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่บุคคลหรือหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง (๑) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา ต่อไป

เพื่อให้การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นไปโดยไม่ล่าช้า หากคณะกรรมการพิจารณา ตามวรรคหนึ่งแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอที่จะใช้ประกอบการพิจารณา ต่อไปได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องดำเนินการตรวจสอบและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ ต่อไปตามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่

ข้อ ๓๑ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการอาจกำหนดพยานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาให้ความเห็นประกอบการพิจารณา ส่วนการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความเห็นประกอบการพิจารณานั้น ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรรมการที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๓๒ ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ และป้องกัน มิให้เกิดสถานการณ์อันมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในวงกว้าง คณะกรรมการอาจนำกระบวนการ ใต้สวนสาธารณะ การพิจารณารวมคำร้อง การจ้างที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาวิจัย หรือการอื่นใด อันสมควรแก่กรณี มาใช้ประกอบการตรวจสอบในเรื่องที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่สาเหตุของปัญหาเกี่ยวข้องกับนโยบาย กฎหมาย กฎ รวมถึงระบบที่ก่อให้เกิด การเลือกปฏิบัติ

(๒) กรณีเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

(๓) กรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม

(๔) กรณีอื่นที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๔

การจัดทำรายงาน และการแจ้งผล

ข้อ ๓๓ เมื่อได้ดำเนินการตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเห็นว่าการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตรวจสอบเสร็จสิ้น

รายงานผลการตรวจสอบอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง เว้นแต่กรณีที่คณะกรรมการให้ปกปิดชื่อ หรือเป็นเรื่องที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบ

(๒) สรุปข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนและความประสงค์ของผู้ร้อง เว้นแต่เป็นเรื่องที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบ

(๓) รายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับพฤติการณ์และสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(๔) ข้อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง

(๕) ความเห็นพร้อมด้วยเหตุผลที่มีความเห็นดังกล่าว

(๖) มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งต้องกำหนดโดยชัดแจ้งว่าบุคคลหรือหน่วยงานใด มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายใดและด้วยวิธีการอย่างไร รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการหรือแนวทางดังกล่าว

ในกรณีที่การแก้ไขปัญหาหรือการป้องกันเพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดหรือลักษณะใดเกิดขึ้นอีก จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน อาจจัดทำข้อเสนอแนะตามมาตรา ๔๒ ไว้ในรายงานผลการตรวจสอบด้วยก็ได้

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเห็นว่า การกระทำหรือการละเลยการกระทำนั้นไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีเหตุให้ยุติเรื่องในระหว่างการตรวจสอบตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง หรือข้อ ๑๗ วรรคสาม ให้เสนอคณะกรรมการยุติเรื่องและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบตามข้อนี้ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ คณะกรรมการอาจมีข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ในรายงานผลการตรวจสอบนั้นด้วยก็ได้

ก่อนการพิจารณารายงานผลการตรวจสอบ คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีกระบวนการ
กลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบด้วยก็ได้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการ
ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ให้สำนักงานจัดทำรายงานผลการตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ
มีมติเห็นชอบรายงานผลการตรวจสอบในเรื่องนั้น

รายงานผลการตรวจสอบตามข้อนี้ ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๓๔ ในการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการ
ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามข้อ ๓๓ วรรคสอง (๖) ควรคำนึงถึงความสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การที่ผู้ได้รับความเสียหายสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและมี
ประสิทธิภาพ

(๒) การเข้าถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกลไกการเยียวยา
ตามความเหมาะสม

(๓) การได้รับการแก้ไขหรือชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเพียงพอและไม่ล่าช้า

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติให้พิจารณาคำร้องรวมกันตามข้อ ๒๒ ให้จัดทำรายงาน
เป็นฉบับเดียวกัน

ข้อ ๓๖ ให้สำนักงานแจ้งผลการตรวจสอบพร้อมด้วยรายงานไปยังผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) แจ้งไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามข้อ ๓๓

(๒) แจ้งไปยังผู้ร้อง เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ร้องมิได้แจ้งสถานที่อยู่ที่จะติดต่อได้

การแจ้งผลตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นหนังสือภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตามข้อ ๓๓
วรรคหก เสร็จสิ้นแล้ว

ข้อ ๓๗ เมื่อบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามข้อ ๓๓ วรรคสอง (๖) ได้รับแจ้ง
ผลการตรวจสอบแล้ว ให้ดำเนินการตามมาตรการหรือแนวทางของคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายใน
ระยะเวลาที่กำหนดและแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบ

ในกรณีที่การดำเนินการตามมาตรการหรือแนวทางของคณะกรรมการไม่อาจกระทำให้แล้วเสร็จ
ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้บุคคลหรือหน่วยงานขอขยายระยะเวลาการดำเนินการต่อคณะกรรมการ
พร้อมทั้งเหตุผลและระยะเวลาที่ขอขยายก่อนที่กำหนดระยะเวลาเดิมจะสิ้นสุดลง แต่ห้ามมิให้ขอขยาย
ระยะเวลาการดำเนินการมากกว่าสองครั้ง

ข้อ ๓๘ ในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องอาจเสนอต่อ
สำนักงานเพื่อขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความเห็นประกอบได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๓๙ ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญา และผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการหรือเจ้าหน้าที่สำนักงาน ดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายได้

กรณีผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามวรรคหนึ่งได้ ให้หมายความรวมถึงกรณีผู้เสียหายอาจได้รับอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชีวิตหรือร่างกายหากดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเอง

หมวด ๕

การขอให้พิจารณาใหม่^{๑๗}

ข้อ ๔๐^{๑๘} (ยกเลิก)

ข้อ ๔๑^{๑๙} (ยกเลิก)

ข้อ ๔๒^{๒๐} (ยกเลิก)

ข้อ ๔๓ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควร หรือเมื่อคู่กรณี บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามมาตรการหรือแนวทางของคณะกรรมการตามข้อ ๓๓ วรรคสอง (๖) มีคำขอให้พิจารณารายงานผลการตรวจสอบใหม่ คณะกรรมการอาจเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมข้อเท็จจริงหรือความเห็นตามรายงานผลการตรวจสอบเดิมได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มีพยานหลักฐานใหม่อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(๒) คณะกรรมการมีมติโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใด และต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ขอ

การยื่นคำขอตาม (๑) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อผู้ขอไม่อาจทราบถึงเหตุอันนั้นมาก่อนในการพิจารณาครั้งที่แล้วโดยไม่ใช้ความผิดของผู้ขอ

^{๑๗} ข้อ หมวด ๕ การขอให้พิจารณาใหม่ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๘} ข้อ ๔๐ ยกเลิกโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๙} ข้อ ๔๑ ยกเลิกโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๒๐} ข้อ ๔๒ ยกเลิกโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

คำขอตามวรรคหนึ่งให้จัดทำเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด ยื่นต่อสำนักงาน ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ขอได้รู้หรือควรได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้ ทั้งนี้ ให้นำความ ในข้อ ๑๓ มาใช้บังคับกับการยื่นคำขอโดยอนุโลม

การเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมผลการตรวจสอบที่ทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป ในสาระสำคัญ ให้ยกเลิกรายงานผลการตรวจสอบฉบับเดิมและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบฉบับใหม่ โดยให้ระบุถึงรายงานผลการตรวจสอบฉบับเดิม พร้อมทั้งเหตุผลการทำให้มีการพิจารณาใหม่ไว้ด้วย และให้นำความในหมวด ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม^{๒๑}

การแก้ไขเพิ่มเติมผลการตรวจสอบที่ไม่ทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ ให้จัดทำเป็นบันทึกการแก้ไขเพิ่มเติมและแนบไว้ท้ายรายงานผลการตรวจสอบ^{๒๒}

มติของคณะกรรมการตามข้อนี้ให้เป็นที่สุด^{๒๓}

ข้อ ๔๔ เมื่อสำนักงานได้รับคำขอตามข้อ ๔๓ แล้ว ให้ตรวจคำขอว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ หรือไม่ แล้วเสนอคณะกรรมการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำขอ

กรณีที่คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าคำขอเป็นไปตามเงื่อนไขและมีเหตุอันสมควรให้พิจารณา รายงานผลการตรวจสอบใหม่ในประเด็นใด ให้มอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง เพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นต่อไป ทั้งนี้ ให้นำความในหมวด ๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีที่คณะกรรมการมีมติไม่รับคำขอไว้พิจารณา ให้สำนักงานมีหนังสือแจ้งผู้ขอทราบภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้มีมติดังกล่าว

ข้อ ๔๕^{๒๔} (ยกเลิก)

^{๒๑} ข้อ ๔๓ วรรคสี่ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๒๒} ข้อ ๔๓ วรรคห้า เพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๒๓} ข้อ ๔๓ วรรคหก เพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๒๔} ข้อ ๔๕ ยกเลิกโดยระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๔๖ การใดที่ได้ดำเนินการก่อนระเบียบนี้มีผลใช้บังคับและยังไม่แล้วเสร็จ ให้การดำเนินการนั้นเป็นอันใช้ได้ และให้ดำเนินการต่อไปตามระเบียบนี้ เว้นแต่คณะกรรมการมีมติเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

วิส ติงสมิตร

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓^{๒๕}

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๔^{๒๖}

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๕^{๒๗}

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

^{๒๕} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘/ตอนที่ ๓ ก/หน้า ๗/๑๙ มกราคม ๒๕๖๓

^{๒๖} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘/ตอนที่ ๑๗ ก/หน้า ๑๘/๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๒๗} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙/ตอนที่ ๗๙ ก/หน้า ๙/๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕